



# Representantforslag 83 S

(2013–2014)

fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen, Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum

Dokument 8:83 S (2013–2014)

## Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen, Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om å la Vinmonopolet overta taxfree-ordningen

Til Stortinget

### Bakgrunn

Vinmonopolet har en viktig samfunnsrolle både når det gjelder salgs- og markedsføringskontroll. Vinmonopolet har eksistert i over 90 år. Det har vært heleid av staten siden 1931 og er et av de viktigste alkoholpolitiske virkemidlene. Ordningen innebærer fravær av privatøkonomiske interesser som motive-rende for salg, og bidrar til omsetning i kontrollerte former. Det er stor oppslutning om Vinmonopolet i befolkningen. Det bidrar til å begrense skadevirkninger av alkohol og har opprettholdt god kontroll med aldersgrenser. Det finnes omfattende dokumentasjon for at Vinmonopol-ordningen er et effektivt virkemiddel for å forebygge alkoholrelaterte skader og problemer. Samtidig sikrer Vinmonopolet at alkoholholdig drikke er tilgjengelig, med tilstrekkelig antall utsalg til at Vinmonopolets kvalitet og tilgjengelighet kan ivaretas.

Vinmonopolet er under stadig press, blant annet fra taxfree-salg. En stor andel av den alkoholholdige drikken som konsumeres i Norge, er kjøpt i utlandet eller i taxfree-butikker. Innenfor den avgiftsfrie kvoten betales det ikke norske avgifter. Nordmenn reiser mer enn tidligere, og dermed øker volumet av taxfree-handel. Alkoholholdige drikker kjøpt i taxfree-utsalg utgjør en stadig større andel av totalkonsumet. Dette salget fører, ifølge Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS), til et merforbruk av al-

kohol i Norge og at Vinmonopolet mister omsetning. Det er en økonomisk utfordring for Vinmonopolet og bidrar til å svekke Vinmonopolets stilling. Vinmonopolets rolle som alkoholpolitisk virkemiddel forutsetter legitimitet i befolkningen og at Vinmonopolets monopolposisjon opprettholdes.

### Taxfree-ordningen

Det er tillatt å ta med en viss mengde alkoholholdige varer til Norge uten å betale avgifter. Kvoten for avgiftsfri innførsel utgjør 1 liter brennevin, 1,5 liter vin og 2 liter øl. Brennevinskvoten kan byttes i 1,5 liter av enten vin eller øl, mens vinkvoten kan byttes i øl, liter for liter. Vin og øl kan ikke byttes i sterkere drikke. Regjeringen har gjennom revidert nasjonalbudsjett 2014 lagt opp til at de som ikke benytter seg av den avgiftsfrie kvoten på tobakksvarer istedenfor skal kunne ta med 1,5 liter avgiftsfri vin eller øl, i tillegg til ordinær alkoholkvote. Ved utenlandsopphold på mindre enn 24 timer må man kunne dokumentere å ha betalt avgifter til et EØS-land (ikke taxfree-salg) for å kunne ta med kvoten. Selskapet Travel Retail har taxfree-handelen på majoriteten av de store norske flyplassene.

Travel Retail Norge fikk for et halvt år siden forlenget sin avtale med OSL og Avinor om å drive taxfree-utsalg. Selskapet skal selge alkohol, tobakk, kosmetikk og sjokolade på norske flyplasser frem til 2021. I 2012 hadde Travel Retail driftsinntekter på 4,1 mrd. kroner og et årsresultat etter skatt på 237 mill. kroner. 229 mill. kroner ble avsatt til utbytte til eierne, der halvparten gikk til tyske Gebr. Heine-mann SE & Co KE, som driver salg på en rekke europeiske flyplasser.

Vinmonopolet hadde til sammenligning driftsinntekter på 11,9 mrd. kroner og et årsresultat på 120 mill. kroner for 2012. Nesten 10 prosent av det totale alkoholsalg i Norge skjer i dag gjennom taxfree-

salg. Det betyr at Travel Retail i sist offentliggjorte regnskapsår hadde dobbelt så stort overskudd som Vinmonopolet.

### Styrking av Vinmonopolet

Hver syvende flaske vin og brennevin som konsumeres i Norge er i dag kjøpt i et taxfree-utsalg. Vinmonopolet er bekymret for at denne utviklingen på sikt vil undergrave Vinmonopolets legitimitet, slik at de mister sitt samfunnsoppdrag. Vinmonopolet er òg bekymret for at dette går ut over Vinmonopolets økonomiske bæreevne og mulighetene til å bygge ut nye butikker og videreutvikle institusjonen.

Vinmonopolet uttrykker selv bekymring for at større taxfree-kvoter skal føre til betydelig svekkelse av Vinmonopolets rolle. Vinmonopolets salgstill for 2013 viser en økning på 1 prosent, noe som indikerer utflåting og stagnasjon i salget. Regjeringen Solbergs forslag om å øke taxfree-kvoten med 1,5 liter vin eller øl for dem som ikke kjøper tobakk, kan bidra til at Vinmonopolets økonomi svekkes og at staten går glipp av store avgiftsinntekter. Resultatet kan bli at utsalgssteder må stenge og at prisene må økes noe, som igjen kan svekke Vinmonopolets posisjon.

### Plassering av alkoholholdig drikke

Forslagsstillerne understreker viktigheten av forsvarelig plassering og synlighet av alkoholholdige varer ved norske flyplasser. Passasjerer, inkludert barn, må ved flere flyplasser gå gjennom et massivt salgsapparat for å komme om bord i et utenlandsfly. Det kan oppleves belastende for reisende, og avholdsorganisasjonene ser det som problematisk at profittenssyn får forrang. Forslagsstillerne mener det er unødvendig at passasjerer loses gjennom taxfree-butikken og alkoholutsalget.

### Fortsatt finansiering av småflyplasser

Forslagsstillerne viser til at kortbanenettet kan komme under kraftig press i de kommende årene. Det vises blant annet til at Avinor har fått i oppdrag av forrige regjering å gå gjennom flyplasstrukturen frem til rullering av Nasjonal transportplan. Avinors inntekter fra taxfree-salg er omtrent like store som tra-

fikkinntektene. Det betyr at en rekke flyplasser vil være avhengige av inntektene fra ordningen for å overleve etter dagens modell. En ordning med at Vinmonopolet tar over ordningen skal ikke føre til at flyplasser legges ned. Forslagsstillerne mener det er viktig å ivareta finansieringen av småflyplasser, noe som i stor grad baseres på tildeling av overskudd fra de større flyplassene. Vinmonopolet har bekreftet at det kan videreføre en god finansieringsordning om Vinmonopolet overtar taxfree-utsalget. Forslagsstillerne påpeker at alkoholholdig drikke fortsatt kan selges avgiftsfritt i en taxfree-ordning. Dette vil styrke Vinmonopolets stilling uten at det går ut over inntektene til Avinor. Kommersiell inntekt står for halvparten, eller nær fem mrd. kroner, av Avinors totale inntekter. En forutsetning for en overtaking av taxfree-ordningen må derfor være at Vinmonopolet forholder seg til Avinor på samme vilkår som dagens leietaker for å få drive taxfree-utsalg.

Forslagsstillerne mener at en ved å legge taxfree-salget under Vinmonopolet styrker Vinmonopolets stilling som alkoholpolitisk virkemiddel, sikrer fortsatte inntekter til statligeide Avinor, i tillegg til at det forhindres at store overskudd forsvinner ut av Norge til utenlandske eiere. Det må også forutsettes at regjeringen Solberg sørger for at normal anbudspraksis følges og at det ikke gis unntak fra disse bestemmelsene inntil Vinmonopolet kan overta taxfree-salget. Forslagsstillerne mener at staten fortsatt kan foreta kjøp av transporttjenester for å opprettholde en god flyplasstruktur.

### Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å la Vinmonopolet overta taxfree-salget på norske flyplasser.
2. Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av taxfree-ordningen i et sosialpolitisk perspektiv og legge frem resultatet for Stortinget.

12. juni 2014